

Lausunto Etelä-Savon 4. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta ja valmisteluaineistosta

TL 12.12.2023 § 226
943/10.02.00.00/2023

Valmistelija Kaavoituspäällikkö Päivi Behm, paivi.behm(at)savonlinna.fi, 044 417 4655

Selostus *Lausuntopyyntö:*
Etelä-Savon maakuntahallitus päätti 21.8.2023 käynnistää maakuntakaavan laadinnan. Kaava laaditaan kaikki Etelä-Savon kunnat kattavana vaihemaakuntakaavana ja siitä käytetään nimitystä Etelä-Savon 4. vaihemaakuntakaava. 4. Vaihemaakuntakaavassa täydennetään ja päivitetään Etelä-Savon voimassa olevaa 1. vaihemaakuntakaavaa, joka käsittelee tuulivoimaa. Maakuntaliiton ilmoittaman mukaan 4. vaihemaakuntakaavassa käsitellään ainoastaan tuulivoimaa ja sitä varten tarvittavia voimajohtoja. Vaihemaakuntakaavan tavoite on osoittaa uusia teollisen kokoluokan tuulivoima-alueita. Vaihekaavan merkittävimmiksi päivitystarpeiksi on todettu tuulivoimatuotantoalueiden osoittaminen, siten, että huomioidaan jo kehitteillä olevat hankkeet. Tuulivoimaan liittyy keskeisesti sähkönsiirto ja kaavassa osoitetaan myös tarvittavat uudet sähkönsiirtoyhteydet (110, 220 ja 400 kV:n osalta), siltä osin, kun sidosryhmiltä niiden sijainnit ovat tiedossa.

Nyt laadittavan vaihemaakuntakaavan tavoitteet voidaan tiivistää seuraavasti:

- vahvistaa edellytyksiä kestäväälle energiantuotannolle maakunnan alueella osoittamalla uusia tuulivoimatuotannon alueita ja huomioida kehitteillä olevat tuulivoimahankkeet
- osoittaa uudet, jo tiedossa olevat suurjännitevoimajohtojen yhteystarpeet sekä päivittää/poistaa Niinimäen tuulipuiston osalta vaihtoehtoinen sähkönsiirronlinja
- päivittää 1.vaihemaakuntakaavan mukainen tuulivoimatuotannon yleismääräys.
- Tukea Etelä-Savon maakuntastrategian toteutumista ja ilmastonmuutokseen sopeutumista ja hillintää.
- Huoltovarmuuden vahvistaminen.

Vaihemaakuntakaavan suunnittelualueena on koko Etelä-Savon maakunnan alue. Kaava-alueeseen kuuluu kolme kaupunkia ja yhdeksän kuntaa: Mikkeli, Pieksämäki, Savonlinna, Enonkoski, Hirvensalmi, Juva, Kangasniemi, Mäntyharju, Pertunmaa, Puumala, Rantasalmi ja Sulkava.

Etelä-Savon maakuntaliitto pyytää lausuntoa 5.1.2024 mennessä Etelä-Savon 4. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta ja valmisteluaineistosta (oheismateriaali). Aineisto on yleisesti nähtävänä 6.11.2023 – 5.1.2024 välisenä aikana. Selvitykset löytyvät maakuntaliiton sivuilta <https://www.esavo.fi/vaihekaava4>; potentiaaliset tuulivoima-alueet, aluetaloudelliset vaikutukset, linnusto, lepakot, maisema, siniviherrakenneselvitys.

Tavoitekeskustelu ja lähtökohdat:

Etelä-Savon maakuntahallitus on aiemmin 21. syyskuuta 2021 käynnistänyt 3. vaihemaakuntakaavan laatimisen. Tässä vireillä olevassa 3. vaihemaakuntakaavassa on tarkoituksena täydentää Etelä-Savon voimassa olevaa maakuntakaavaa useiden eri maankäyttöteemojen osalta. Kaupunki antoi tämän 3. vaihemaakuntakaavan OAS:ista

(osallistumis- ja arviointisuunnitelma) lausunnon 25.10.2022 ja nimesi kaavoituspäällikön edustajaksi seurantaryhmään.

Maakuntakaavoituksen tavoitteista Savonlinnan osalta pidettiin tavoitekeskustelu 20.1.2022 ja kirjattiin kaupungin lähtökohtia maakuntakaavan laadinnalle.

Lisäksi on pidetty Savonlinnan kaupungin oma iltakoulu tuulivoimasta ja aurinkoenergiasta 29.10.2022, mihin osallistui maakuntaliiton edustaja, kertoen 4. vaihemaakuntakaavan tilanteesta.

Seurantaryhmä:

Maakuntakaavan seurantaryhmään maakuntahallitus on kutsunut edustajan seuraavilta tahoilta:

- Seutukuntien edustajat (1 edustaja Mikkelin, Savonlinnan ja Pieksämäen seuduilta)
- Maakuntahallituksen edustajat
- Etelä-Savon ELY-keskus
- Pohjois-Savon ELY-keskus (liikenne)
- Etelä-Savon kauppakamari
- Metsäkeskus
- MTK Etelä-Savo
- Etelä-Savon luonnonsuojelupiiri
- Puolustusvoimat
- Savonlinnan maakuntamuseo
- Edustajat Suur-Savon sähkö, Etelä-Savon energia, Savon Voima
- Väylävirasto
- Energiateollisuus
- Metsähallitus
- Itä-Suomen aluehallintovirasto

Seurantaryhmän esittelijänä toimii aluesuunnittelupäällikkö ja sihteerinä ympäristöpäällikkö Etelä-Savon maakuntaliitosta. Savonlinnan kaupungin edustajana on kokouksissa toiminut kaavoituspäällikkö. Seurantaryhmä on pitänyt yhden kokouksen 4. vaihemaakuntakaavasta, muut kokoukset ovat käsitelleet vaihemaakuntakaavan 3. tilannetta.

Lausunto kaavaluonnoksesta ja valmisteluaineistosta:

Kuten kaavaluonnoksessa todetaan Etelä-Savon haasteena tuulivoiman osalta on puolustusvoimien ilmavalvontatutkien ja tuuliturbiinien yhteensovittaminen. Savonlinnan kaupungilla on voimassa olevassa 1. vaihemaakuntakaavassa yhteensä neljä tuulivoimaloille soveltuvaa aluetta (tv 16.900 Pihlajaniemi, tv 16.901 Syvälahti-Hanhijärvi, tv 16.902 Savonrannan kk, tv 16.903 Laukunkangas). Kaupunki toteaa, että nämä aluevaraukset on syytä jatkossakin maakuntakaavassa säilyttää sekä samoin Savonlinnan seutuun vaikuttavat sähkönsiirtolinjat.

Tuulipotentialisten alueiden määrä on maakuntaliiton alustavien selvitysten pohjalta Savonlinnassa merkittävä, sijoittuen erityisesti Savonlinnan eteläosiin. Savonlinnan kaupunki näkisi hyvänä, että keskustelua käytäisiin vielä maakuntatasolla ja edunvalvonnassa valtakunnantasolla myös muiden Etelä-Savon tuulivoimahankkeiden kuin Pieksamäki ja Kangasniemi mahdollistamiseksi. Lisäksi olisi hyvä selostuksessa selkeästi todeta, mitkä potentiaaliset alueet Savonlinnassa ovat jäämässä vaihemaakuntakaavan tarkasteluissa ulkopuolelle sekä tähän vaikuttavat syyt.

Maakuntakaavan selvityksissä olisi hyvä myös käydä läpi millaiset aluetaloudelliset ja yhteiskunnalliset vaikutukset vaihemaakuntakaavalla

tulee olemaan mahdollisesti uusista tuulivoima-alueista paitsioon jääville kunnille kuten Savonlinnalle. Mikäli kaupungin alueelle sijoituvaa tuulivoimapotentiaalia ei voida hyödyntää täysimääräisesti, tulee sillä olemaan vaikutusta mm. verotuottoihin, työpaikkoihin ja uusiin investointeihin. Onko taloudellisia vaikutuksia mahdollista kompensoida valtakunnan tasolla, mikäli Savonlinnan alue suljetaan maakuntakaavassa tuulivoimakehityksestä ja muusta puhtaan energian kehityksestä sekä siirtoverkkokehityksestä lähes kokonaan pois? Mikäli riittäviä ja aluekohtaisia selvityksiä ei ole käytössä, niin edunvalvonnassakaan ei ole ole perusteita jatkossa vaatia kompensatioita Savonlinnan alueelle.

Maakuntastrategiassa todetaan, että Etelä-Savon pitkän aikavälin tavoitteena on olla vuonna 2035 hiilineutraali, mikä on myös Suomen kansallinen tavoite. Tämä edellyttää nopeutettuja päästövähennyksiä kaikilla toiminnan sektoreilla. Puhtaasi Paras! Etelä-Savo vision toteutuminen edellyttää myös kestäväää ja päästötöntä energiantuotantoa. Kaupunki kysyy, mikä on tähän visioon liittyvä maakunnallinen energiateknologia ja toimiiko se tausta-asiakirjana vaihemaakuntakaavan laadinnassa? Vaihemaakuntakaava 3:ssa energiateknologia on luvattu tehdä, mutta kaupunki toteaa, että energiateknologian olisi hyvä olla laadittuna jo vaihemaakuntakaava 4. yhteydessä.

Kaupunki toteaa, että vaihemaakuntakaavan jatkovalmistelua olisi syytä tehdä myös muiden puhtaan energian tuotantotapojen mahdollistamiseksi.

Kaupunki toteaa, että vaihemaakuntakaavan päivytystä varten tehtävissä selvityksissä tulee tarkastella tulevaisuuden energia- ja siirtojohtojen tarpeita koko maakunnan alueelta. Lisäksi tarkastelua tulisi tehdä yhteistyössä naapurimaakuntien kanssa vaikutusten ulottuessa maakuntarajojen yli. Lisäksi vaihemaakuntakaavassa voisi selvittää, voidaanko uusia johtovarauksia sijoittaa nykyisiin voimajohtokäytäviin kantaverkon kasvattamiseksi?

Kaupunki toteaa, että maakuntatason edunvalvontaan on panostettava siten, että valtakunnallisten sähkönsiirtoverkkojen linjaukset palvelevat Etelä-Savon tuulivoiman ja myös muun puhtaan energiatuotannon kehittämistä. Savonlinnan keskustajamaan parhaillaan suunniteltujen ja luvitusvaiheessa olevien aurinkovoimaloiden toteutuessa kaupungin sähköverkkokapasiteetti on jo nyt käymässä rajalliseksi, eikä siirtoverkko enää mahdollista uusia mittavia energiainvestointeja alueelle. Lisäksi alueen sähkön ja kaukolämmön tuotannossa ollaan vahvasti riippuvaisia puusta, joten puhtaan energian hankkeiden tarve tulee varmasti lähitulevaisuudessa alueella kasvamaan.

Kaupungin elinkeinopalvelut on tekemässä selvitystä puhtaan energian ja vetylaitosten potentiaalin ja sijainnin osalta, joka valmistuu maaliskuussa 2024. Kaupunki toivoo, että tämän selvityksen tuloksia voitaisiin ottaa huomioon tarvittaessa myös 3. ja 4. vaihemaakuntakaavassa.

Kaupungilla ei ole huomautettavaa 4. vaihemaakuntakaavaluonnoksen esityksestä koko maakuntaa koskevasta yleismääräyksestä tuulivoiman suunnittelusta. Sen sijaan yleismääräyksessä ja kaavamerkinnässä esitetty seudullisesti merkittävän tuulivoimaloiden raja eli 7 kpl teollisen kokoluokan voimalaa voisi olla korkeampikin esimerkiksi 10 kpl, mikäli tätä määrää ei valtakunnan tasolla ole vielä linjattu. Tämä mahdollistaisi maakuntakaavan tuulivoimamerkintöjen ulkopuolelle jäävien alueiden yleiskaavatarkastelun alle 10 tuulivoimalan kokonaisuuksille, toki maakuntakaavan ohjausvaikutus huomioon ottaen.

Vaihemaakuntakaavakartassa 4. olisi hyvä näkyä nykyiset yhdistelmämerkinnät aiemmista voimaan jäävistä vaihemaakuntakaavojen energiamerkinnoistä tai laatia erillinen yhdistelmäkartta koko maakunnan kokonaisuuden selventämiseksi.

Lapsivaikutusten arviointi Ei ole tarpeen tehdä.

Yritysvaikutusten arviointi Ei ole tarpeen tehdä.

Esittelijä Tekninen johtaja Tikkanen Kari

Päätösehdotus Tekninen lautakunta antaa selostusosan mukaisen lausunnon Etelä-Savon 4. vaihemaakuntakaavan luonnoksesta ja valmisteluaineistosta.

Käsittely Kaupunginhallituksen edustaja Tuukka Suomalainen poistui kokouksesta asian käsittelyn ajaksi (Etelä-Savon maakuntahallituksen jäsenyys, Hall. 28.1 § kohta 2).

Päätös Päätösehdotus hyväksyttiin.

Tiedoksi Etelä-Savon maakuntaliitto
Toimenpiteet Maankäyttöpalvelut